

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

**Ю.Г. Бочарова, В.О. Кошель, Ю.М. Воробйова,
Ю.Б. Лижник**

**ПЕРЕДДИПЛОМНА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»**

Програма та методичні рекомендації

Ступінь: магістр

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

**Ю.Г. Бочарова, Ю.М. Воробйова, В.О. Кошель,
Ю.Б. Лижник**

**ПЕРЕДДИПЛОМНА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»**

Програма та методичні рекомендації

Ступінь: магістр

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та міжнародних
економічних відносин
Протокол № 17
від “07” червня 2021 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол №10
від “24” червня 2021 р.

Кривий Ріг
2021

УДК 378.147.091.33-027.22:378.21:005
Б 84

Бочарова, Ю.Г.

Б 84 Переддипломна (виробнича) практика зі спеціальності 051 «Економіка»: програма та методичні рекомендації для здобувачі вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», освітній ступінь: магістр / Бочарова Ю.Г., Воробйова Ю.М., Кошель В.О., Лижник Ю.Б.; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. екон. та міжн. екон. відн. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. – 24 с.

Програма та методичні рекомендації призначені для проходження переддипломної (виробничої) практики здобувачами вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» на підприємствах та організаціях України. В методичних рекомендаціях сформульовані ціль та завдання практики, визначено і розкрито зміст практики зі спеціальності, форми та методи контролю проходження практики, зазначено вимоги до змісту та оформлення звіту, наведена послідовність підведення підсумків практики та критерії оцінювання її результатів.

УДК 378.147.091.33-027.22:378.21:005

© Бочарова Ю.Г., Воробйова Ю.М.,
Кошель В.О., Лижник Ю.Б., 2021

© Донецький національний
університет економіки й торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Цілі і завдання практики зі спеціальності	6
2. Організація і керівництво практикою зі спеціальності	6
3. Зміст практики зі спеціальності	7
4. Робоча програма практики зі спеціальності	9
5. Індивідуальні завдання	10
6. Інформаційні джерела	11
7. Форми і методи контролю проходження практики	11
8. Критерії оцінки якості практичної підготовки та підведення підсумків практики	13
9. Список рекомендованої літератури	15
ДОДАТКИ	18

ВСТУП

Практична підготовка здобувачі вищої освіти Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського є невід'ємною складовою частиною освітнього процесу і спрямована на узагальнення і вдосконалення здобутих здобувачами вищої освіти знань, практичних умінь та навичок на базі конкретних суб'єктів господарювання, оволодіння ними професійним досвідом, компетентностями, що необхідні для їх самостійної трудової діяльності, збір матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.

Під час проходження практики **здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з:**

історією створення та розвитку підприємства (статутними документами, напрямками діяльності тощо);

законодавчими і нормативними документами, які регламентують діяльність підприємства-базис практики;

особливостями технологічних процесів виготовлення продукції або надання послуг (галузь національної економіки, до якої належить господарюючий суб'єкт; опис продукції (послуги), яку підприємство виготовляє (торгує); опис частини загального технологічного процесу);

організаційною структурою підприємства-базис практики (схема організаційної структури повинна супроводжуватися описом зв'язків між підрозділами, встановленням функціональних зв'язків із спеціалізованим відділом, що пов'язаний із здійсненням економічної та планової діяльності на підприємстві);

фінансово-економічним станом підприємства-базис практики за 4-5 років;

конкурентними позиціями підприємства-базис практики на внутрішньому та зовнішньому ринках, його конкурентним (ринковим) середовищем, загальним зовнішнім середовищем розвитку.

Після проходження практики зі спеціальності **здобувачі вищої освіти повинні:**

закріпити на практиці, вдосконалити вміння формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем;

закріпити на практиці, вдосконалити вміння розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

закріпити на практиці, вдосконалити вміння лідерські навички та вміння управляти персоналом і працювати в команді;

закріпити на практиці, вдосконалити вміння обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень;

закріпити на практиці, вдосконалити вміння збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань;

закріпити на практиці, вдосконалити вміння приймати ефективні рішення

за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, досліджень та економіко-математичного моделювання та прогнозування;

закріпити на практиці, вдосконалити уміння та навички застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами;

закріпити на практиці, вдосконалити уміння обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики;

закріпити, вдосконалити вміння оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;

закріпити, вдосконалити вміння розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

1. ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Переддипломна (виробнича) практика здобувачів ВО зі спеціальності 051 «Економіка» є завершальним етапом практичного навчання.

Метою переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка» є узагальнення і вдосконалення здобутих здобувачами вищої освіти (далі – здобувачами ВО) знань, практичних умінь та навичок на базі конкретних суб'єктів господарювання, оволодіння ними професійним досвідом, компетентностями, що необхідні для їх самостійної трудової діяльності, збір матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.

Завданнями практики зі спеціальності є:

- безпосередня практична підготовка здобувачів ВО до самостійної роботи на посадах фахівців організацій, узагальнення та вдосконалення теоретичних знань та практичних навичок зі спеціальності 051 «Економіка»;
- формування умінь і навичок роботи за фахом економіста, у т.ч. набуття досвіду організаційної роботи в колективі;;
- ознайомлення безпосередньо на підприємстві з технікою, технологією, організацією праці й економікою виробництва;
- збір і підготовка матеріалів до кваліфікаційної роботи.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПЕРЕДДИПЛОМНОЮ (ВИРОБНИЧОЮ) ПРАКТИКОЮ

Загальні вимоги до організації та керівництва переддипломною (виробничою) практикою зі спеціальності 051 «Економіка» визначено у Положенні про практичну підготовку здобувачів вищої освіти П ДонНУЕТ 05.02-01-2020.

Відповідальність за організацію, проведення практики та контроль її результатів покладається на гаранта освітньої програми.

Здобувачі ВО денної форми здобуття вищої освіти направляються на практику наказом першого проректора Університету, здобувачі ВО заочної форми здобуття вищої освіти – розпорядженням директора навчально-наукового інституту економіки, управління та адміністрування.

Наказом першого проректора про проведення практики здобувачів ВО денної форми здобуття вищої освіти або розпорядженням директора ННІ для проведення практики здобувачів ВО заочної форми визначається:

- місце та терміни проведення практики;
- контингент здобувачів ВО;
- керівники практики від Університету.

Керівниками переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка» призначаються науково-педагогічні працівники кафедри економіки та міжнародних економічних відносин.

Викладач-керівник переддипломної (виробничої) практики від кафедри економіки та міжнародних економічних відносин:

- формує індивідуальні завдання практики;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів в Університеті перед виїздом здобувачів ВО на практику: інструктаж про порядок проходження практики; надання практикантам необхідних документів;
- здійснює контроль за виконанням програми практики відповідно до строків її проведення;
- надає методичну допомогу здобувачам ВО під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів для звіту;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує здобувачів ВО про порядок надання звітів про практику;
- приймає захист звітів здобувачів ВО про практику, на підставі чого оцінює результати практики здобувачів ВО, атестує їх і виставляє оцінку в індивідуальний план здобувача ВО.

Здобувачі ВО при проходженні переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка»:

1) зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики від Університету методичні матеріали та отримати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- вчасно і в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку. На початку практики здобувачі ВО повинні отримати інструктаж з охорони праці в галузі, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, порядком отримання документації та матеріалів;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати і показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики;

2) мають право:

- на методичне та організаційне забезпечення практики від Університету та бази практики;
- на можливість отримання робочого місця згідно з програмою практики;
- на консультативну допомогу з боку керівників практики;
- на ознайомлення з установчими документами, фінансовою та статистичною звітністю підприємства тощо, якщо ці документи не містять комерційної таємниці підприємства;
- на здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці.

3. ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

При проходженні переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка» дослідженню підлягають наступні питання:

1. Ознайомлення із історією створення та розвитку підприємства-бази практики, вивчення його установчих документів (установчий договір і статут).

На основі ознайомлення із установчими документами підприємства у звіті із практики здобувачі вищої освіти мають представити інформацію про найменування підприємства, його мету і предмет діяльності, розмір і порядок утворення статутного капіталу та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю, їх компетенцію, про умови реорганізації та ліквідації підприємства, а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми підприємства.

2. Ознайомлення із організаційною структурою підприємства-бази практики.

На основі ознайомлення із організаційно структурою підприємства-бази практики здобувачі вищої освіти мають визначити її тип, переваги та недоліки для підприємства-бази практики, визначити місце та роль економічної служби у організаційній структурі підприємства, її основні завдання, складові, їх взаємозв'язок та функції, посадові обов'язки представників економічної служби підприємства-бази практики, представити дану інформацію у звіті із практики.

3. Аналіз та оцінка фінансово-економічного стану підприємства та факторів, що на нього впливають. На основі аналізу та оцінки бухгалтерської звітності (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати») підприємства-бази практики за 3 роки здобувачі вищої освіти мають у звіті представити результати аналізу абсолютних показників фінансово-економічного стану підприємства, результати горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу (показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності) фінансово-економічного стану підприємства-бази практики, зробити відповідні висновки про ефективність діяльності підприємства. Визначити основні фактори, що впливають на фінансово-економічний стан підприємства.

4. Аналіз діючої нормативно-правової бази функціонування підприємства, зовнішнього середовища підприємства-бази практики (конкурентного середовища та політичних, економічних, соціальних, технологічних умов розвитку підприємства). На основі аналізу інформації, отриманої на підприємстві, із глобальної мережі Інтернет, здобувачі вищої освіти проводять PEST-, STEEP-аналіз, SWOT-аналіз, визначають основних конкурентів, основних постачальників, основних споживачів продукції підприємства-бази практики, визначають бар'єри входу/виходу ринку/ринків, на якому/яких представлено продукцію підприємства, роблять висновки про перспективи та можливі варіанти зміни конкурентних позицій підприємства на зазначеному/зазначених ринку/ринках.

5. Розробка пропозицій та рекомендації щодо покращення фінансово-економічного стану підприємства, підвищення ефективності його діяльності, у т.ч. покращення конкурентних позицій. Розроблені пропозиції та надані рекомендації мають ґрунтуватися на виявлених недоліках у роботі

підприємства, вивченні кращих практик вирішення аналогічних проблем на українських та іноземних підприємствах.

4. РОБОЧА ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Тривалість переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка» визначається відповідними навчальними планами.

Задачі та обов'язки здобувачі вищої освіти під час проходження переддипломної (виробничої) практики наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Робоча програма переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка» підготовки здобувачів вищої освіти

Етапи	Завдання
1	2
1. Організаційні збори	Ознайомлення здобувачів вищої освіти-практикантів із метою, завданнями переддипломної (виробничої) практики зі спеціальності 051 «Економіка», із календарним планом проведення практики, вимогами до написання звіту, обов'язками під час практики, видача індивідуальні завдання на виробничу практику, проведення інструктажу з техніки безпеки
2. Знайомство з історією створення та розвитку підприємства-баз практик, вивчення його установчих документів	Ознайомлення із історією розвитку підприємства, установчими документами підприємства, визначення його мети і предмету діяльності, розміру і порядку утворення статутного капіталу та інших фондів, порядку розподілу прибутків і збитків, органів управління і контролю, їх компетенції, умов реорганізації та ліквідації підприємства, а також інших відомостей, пов'язаних з особливостями організаційної форми підприємства
2. Ознайомлення із організаційною структурою підприємства-баз практик.	Ознайомлення із організаційною структурою підприємства, його функціональними підрозділами, визначення типу організаційної структури підприємства, переваг та недоліків для підприємства-баз практик, визначення місця та ролі економічної служби у організаційній структурі підприємства, її основних завдань, складових, їх взаємозв'язку та функцій, посадових обов'язків представників економічної служби підприємства-баз практик
3. Аналіз та оцінка фінансово-економічного стану підприємства та факторів, що на нього впливають	Ознайомлення із бухгалтерською звітністю (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати») підприємства-баз практик за 4-5 років, проведення аналізу абсолютних показників фінансово-економічного стану підприємства, проведення горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу (показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності) фінансово-економічного стану підприємства-баз практик, формулювання відповідних висновків про ефективність діяльності підприємства; визначення основних факторів, що

1	2
	впливають на фінансово-економічний стан підприємства-бази практики.
4. Аналіз діючої нормативно-правової бази функціонування підприємства, зовнішнього середовища підприємства-бази практики (конкурентного середовища та політичних, економічних, соціальних, технологічних умов розвитку підприємства)	Проведення PEST- або STEEP-аналізу, SWOT-аналізу підприємства-бази практики, визначення основних конкурентів, основних постачальників, основних споживачів продукції підприємства-бази практики, визначення бар'єрів входу/виходу ринку/ринків, на якому/яких представлено продукцію підприємства, формулювання висновків про перспективи та можливі варіанти зміни конкурентних позицій підприємства на зазначеному/зазначених ринку/ ринках
5. Розробка пропозицій та рекомендації щодо покращення фінансово-економічного стану підприємства, підвищення ефективності його діяльності, у т.ч. покращення конкурентних позицій.	Надання обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо покращення фінансово-економічного стану підприємства, підвищення ефективності його діяльності, у т.ч. покращення конкурентних позицій, виходячи із виявлених недоліків у діяльності підприємства, кращих практик вирішення аналогічних проблем на українських та іноземних підприємствах.
6. Збір та систематизація матеріалів для виконання індивідуальних завдань	Формування інформаційної бази для виконання індивідуального завдання, оформлення списку використаних джерел
7. Виконання індивідуального завдання	Виконання та оформлення індивідуального завдання
8. Підготовка звіту з практики (у розширеній та анотованій формах)	Систематизація отриманих матеріалів та результатів практики, формулювання висновків про фінансово-економічне становище підприємства-бази практики, ефективність та зовнішнє середовище його функціонування, про напрямки його подальшого розвитку та підвищення ефективності функціонування, у т.ч. покращення конкурентних позицій.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри економіки та міжнародних економічних відносин і видається кожному здобувачу вищої освіти перед виїздом на практику.

Метою індивідуального завдання є:

- набуття здобувачами ВО навичок самостійної роботи зі збору, обробки практичного матеріалу та узагальнення її результатів шляхом підведення підсумків та внесення пропозицій;
- стимулювання прагнень здобувачів ВО до науково-дослідної роботи;
- формування власної думки при оцінці конкретних господарських або виробничих ситуацій, економічних явищ та процесів та прийнятті управлінських рішень.

Тематика індивідуальних завдань формується відповідно до тематики

науково-дослідних робіт кафедри економіки та міжнародних економічних робіт, особистих наукових інтересів здобувачів вищої освіти (орієнтовна тематика наведена у додатку А).

Здобувач вищої освіти, який не має індивідуального завдання, до практики не допускається. Відповідальність за завчасне отримання індивідуального завдання покладається на здобувачів вищої освіти.

Виконане індивідуальне завдання, оформлене згідно даних Методичних рекомендацій, включається до звіту.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Для досягнення мети практики зі спеціальності складання звіту здобувач вищої освіти має використовувати такі джерела інформації:

1. Законодавча та нормативна база України.
2. Установчі документи підприємства-бази практики.
3. Організаційна структура підприємства-бази практики.
4. Положення про структурні підрозділи, у першу чергу економічну службу підприємства-бази практики.
5. Посадові інструкції фахівців структурних підрозділів, у першу чергу фахівців економічної служби підприємства-бази практики.
6. Бухгалтерська звітність підприємства (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати»).
7. Сайти підприємства-бази практики в мережі Інтернет.
8. Інша довідкова література та інформація, отримана на підприємстві чи в мережі Інтернет.

Копії наданих підприємством-базою практики форм бухгалтерської звітності за 4-5 років, організаційної структури та ін. інформації, яка підтверджує відомості, наведені у звіті з практики, додаються до звіту.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

Контроль за переддипломною (виробничою) практикою здобувачів вищої освіти націлений на забезпечення своєчасності та належної якості виконання програми практики.

Контроль за проходженням практики з боку кафедри економіки та міжнародних економічних відносин здійснюється керівником практики від кафедри та гарантом освітньої програми. Він має на меті виявлення та ліквідацію недоліків та надання допомоги здобувачам вищої освіти при виконанні програми практики.

Керівник практики від кафедри економіки та міжнародних економічних відносин здійснює перевірку проходження практики здобувачів вищої освіти. У випадку неодноразових зауважень або грубих порушень окремі здобувачі вищої освіти можуть бути відсторонені від проходження практики з наступним

повідомленням про це адміністрації навчально-наукового інституту для прийняття відповідних заходів.

При наявності порушень здобувача вищої освіти режиму праці на підприємстві, невиконання завдань практики, керівник практики від кафедри передає інформацію про це в дирекцію навчально-наукового інституту і на кафедру для прийняття адміністративних заходів.

Основними формами контролю практики зі спеціальності є: попередній контроль, поточний контроль, заключний контроль.

Попередній контроль здійснюється під час підготовки здобувачі вищої освіти до проходження практики (на виробничій нараді). При цьому пояснюються цілі практики, порядок її проходження, а також здобувачам вищої освіти видаються направлення на бази практики, індивідуальні завдання та програми практики і оголошуються їх обов'язки під час проходження практики.

Поточний контроль з боку керівника практики від кафедри, гаранта освітньої програми, дирекції та ректорату здійснюється під час бесід зі здобувачами вищої освіти у дні, встановлені кафедрою для консультивання.

Заключний контроль проводиться під час перевірки, оцінювання та захисту звіту (у розширеній та анотованій формах) з практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуального завдання переддипломної (виробничої) практики.

Форма звітності здобувачі вищої освіти за практику – це подання звіту. Звіт готується відповідно до програми та методичних рекомендацій у розширеній та анотованій формах.

Розширений звіт в електронному вигляді засобами платформи Moodle подається на рецензування викладачу-керівнику практики від кафедри економіки та міжнародних економічних відносин. Після доопрацювання та остаточного погодження з ним звіт у анотованій формі друкується та подається на захист не пізніше ніж за два дні до закінчення практики.

Анотований звіт з переддипломної (виробничої) практики повинен бути підписаний керівником від бази практики та містити: титульний аркуш, викладення актуальності проходження практики зі спеціальності в умовах базового підприємства, її мети та завдань, узагальнення результатів дослідження кожного рекомендованого у робочій програмі практики напряму діяльності базового підприємства та результати виконання індивідуального завдання. Обсяг анотованого звіту не має перевищувати 15 сторінок з урахуванням титульного аркушу та він не може містити додатків. Відсутність анотованого звіту у друкованій формі унеможливилює отримання здобувачем вищої освіти залікової оцінки із практики.

Керівник практики від кафедри економіки та міжнародних економічних відносин підписує анотований звіт з оцінкою на основі оцінювання розширеного звіту із врахуванням відповідей на запитання під час його погодження, за наявності – з урахуванням характеристики керівника практики від підприємства.

Результат практики вноситься викладачем-керівником практики в відомість і індивідуальний план здобувача вищої освіти.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики зі спеціальності без поважних причин, відраховується з Університету.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Завершаючим етапом переддипломної (виробничої) практики є захист складеного звіту, який проводиться у формі співбесіди. За наслідками захисту виставляється диференційована оцінка (табл. 2, 3).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання практики зі спеціальності

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

До захисту звіту допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму практики, своєчасно подали звіт за установленим зразком і отримали позитивну характеристику від підприємства-бази практики.

Залік за практику виставляється на підставі: оцінки результатів роботи, яка подана керівником практики від підприємства, на якому здобувач вищої освіти проходив практику; оцінки за оформлення звіту; презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту; відповідей на запитання членів комісії з прийому заліку за практику.

Таблиця 3 – Критерії оцінювання проходження практики

Оцінка			Критерії оцінювання проходження практики
Національна шкала	Шкала ECTS	100-бальна шкала	
1	2	3	4
5, «відмінно»	A	90-100	Одержує здобувач вищої освіти, який змістовно розкрив усі програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, при захисті продемонстрував одержані знання і навички
4, «добре»	B	80-89	Одержує здобувач вищої освіти, який змістовно розкрив програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, але при захисті помилявся у відповіді на поставлені запитання
	C	75-79	
3, «задовільно»	D	70-74	Одержує здобувач вищої освіти, який в своєму звіті при розкритті програмних питань припустився незначних помилок, в
	E	60-69	

1	2	3	4
			оформленні звіту є недоліки, при захисті роботи на поставлені запитання не було дано конкретних відповідей
2, «незадовільно»	FX	35-59	Одержує здобувач вищої освіти, який не розкрив програмні питання, не дотримався вимог щодо оформлення звіту та при відповіді на запитання припускався значних помилок

Результат заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний план здобувача вищої освіти.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

І. Основна література

1. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової]. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 384 с., URL: http://culonline.com.ua/Books/analiz_gosp_dijaln_Kosova.pdf
2. Андрейченко А.В. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник/ А.В. Андрейченко, С.А. Горбаченко, Р.В. Грінченко, В.А. Карпов, В.Р. Кучеренко. Одеса: ОНЕУ, 2014. 345 с.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навчальний посібник для здобувачі вищої освіти ВУЗів / О.Я. Базилінська. К.: ЦУЛ, 2009. 328 с.
4. Балабанова Л.В. Логістика: підруч. для здобувачі вищої освіти ВНЗ / Л.В. Балабанова, А.М. Германчук. - Львів: Вид-во ПП «Магнолія 2006», 2013. 368 с.
5. Балабанова Л.В. Маркетинг : підруч. / Л.В. Балабанова. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2011. 543 с.
6. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. К.: Кондор -Видавництво, 2016. 378 с.
7. Гетьман О.О. Економіка підприємства. Навч. посіб. / О.О.Гетьман, В.М.Шаповал. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
8. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник / Л. В. Оболенцева; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2010. 249 с.
9. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко. - 2-е вид. без змін. К. : КНЕУ, 2009. 520 с.
10. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / М.І. Мурашко К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. 435 с.
11. Назарчук Т. Менеджмент організацій. Навчальний посібник / Т. Назарчук, О. Косіюк. К.: Центр навчальної літератури. 2015. 568с.
12. Осовська Г.В. Менеджмент організацій [Текст] : Навч. посіб. / Г.В.Осовська, Л.Ц. Масловська, О.А. Осовський. К.: Кондор, 2015. 676 с.
13. Палеха Ю. І. Менеджмент персоналу : навч. посіб. / Ю. І. Палеха. К. : Ліра-К, 2010. 338 с.
14. Пріб К.А. Діагностика в системі управління [Текст] : навч. посіб. / Пріб К.А., Патица Н.І. / Центр учбової літератури. 2017. 432с.
15. Тюріна Н.М. Логістика / Н.М.Тюріна. К.: Центр навчальної літератури. 2017. 392с.
16. Хмурова В.В. Менеджмент підприємницької діяльності [Текст] : Навчальний посібник / В.В.Хмурова. – К.: Центр навчальної літератури. 2013. 286 с.
17. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон, Тернопіль:, ТНЕУ, 2016. 304 с.
18. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства. Підручник / Швиданенко

Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.]; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. К.: КНЕУ, 2009. 598 [2] с.

II. Додаткова література

1. Бочаров В. В. Финансовый анализ. Краткий курс. 2-е изд. / В.В. Бочаров. СПб.: Питер, 2009. - 240 с.
2. Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посібник / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. - 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 502 с.
3. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності : навч. посібник / Б. В. Гринів. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
4. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: Навч. посіб./ І.В.Ковальчук. К.: Знання, 2008. С.311–362.
5. Маркіна І.А. Менеджмент організації. Навчальний посібник. / І.А.Маркіна. К.: Центр навчальної літератури. 2013. 248с.
6. Рудьєв В. А. Менеджмент : навч. посібник / В. А. Рудьєв, С. О. Гуткевич ; рец.: М. М. Єрмошенко, Л. А. Мармуль, Т. Л. Мостенська. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
7. Скібіцький О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посібник / О. М. Скібіцький. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 408 с.

III. Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Закон України «Про підприємництво». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
5. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>.
6. Закон України «Про захист економічної конкуренції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>.
7. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN21830>.

IV. Інформаційні ресурси

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/>
2. Аналітична система для комплаєнсу, аналізу ринків, ділової розвідки та розслідувань YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/>

3. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>.
5. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>.
6. Український портал про фінанси і інвестиції. URL: <https://minfin.com.ua/>.
7. Класифікатори України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/zm_kls.htm.
8. Світовий банк. URL: <https://wits.worldbank.org/>.
9. Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org//>.
10. Конференція ООН з торгівлі та розвитку. URL: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>.
11. Міжнародна асоціація виставкової індустрії. URL: <https://www.ufi.org/industry-resources/research/>.
12. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://www.imf.org/>.
13. Міжнародний торговельний центр. URL: <https://www.macmap.org/>.
14. ООН. URL: [https://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/50018/Harmonized-Commodity-Description-and-Coding-Systems-
HShttps://www.ungm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/ASR](https://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/50018/Harmonized-Commodity-Description-and-Coding-Systems-HShttps://www.ungm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/ASR).
15. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.
16. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
17. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>.
18. ScienceDirect. URL: <https://www.sciencedirect.com/>.
19. Europeana. URL: <https://www.europeana.eu/en>.
20. Directory of Open Access Journals. URL: <https://doaj.org/>.
21. Directory of Open Access Books. URL: <https://www.doabooks.org/>.

Перелік рекомендованих тем з індивідуального завдання

1. Структурна політика національної економіки (за вибором).
2. Компаративний аналіз ефективності моделей державного регулювання національною економікою (за вибором).
3. Макроекономічне планування в системі державного управління національною економікою (за вибором).
4. Антикризова політика держави (за вибором).
5. Економічна безпека національної економіки (за вибором).
6. Промислова політика країни (за вибором) та механізм її реалізації.
7. Регіональна політика країни (за вибором).
8. Аналіз кон'юнктури ринку (за вибором).
9. Державна інвестиційна політика та механізм її реалізації.
10. Інвестиційна привабливість країни (за вибором) та інструменти її оцінки.
11. Управління конкурентоспроможністю країни, суб'єктів господарювання, ринків, регіонів, товарів, послуг (за вибором).
12. Державна інноваційна політика та механізм її реалізації.
13. Інноваційний розвиток національних економік.
14. Цифрові трансформації сучасності.
15. Діджиталізація національної економіки (за вибором).
16. Стратегія сталого розвитку країни (за вибором).
17. Стратегія макроекономічного розвитку країни (за вибором).
18. Стратегічне планування розвитку окремих макроекономічних процесів в країні (за вибором).
19. Науково-технічна політика держави (за вибором) та механізм її реалізації.
20. Державна програма соціально-економічного розвитку та оцінка її ефективності.
21. Антимонопольна (конкурентна) політика та механізм її реалізації.
22. Розвиток науково-технічних зв'язків України та ЄС.
23. Удосконалення стратегії інноваційного розвитку України в умовах інтеграції до Європейського дослідницького простору.
24. Удосконалення стратегії розвитку науково-технічного співробітництва України та країни (за вибором).
25. Детермінанти інноваційного розвитку країни (за вибором) в умовах глобалізації.
26. Особливості формування інноваційних систем країн, що розвиваються.
27. Особливості формування інноваційних систем країн з перехідною економікою.
28. Розвиток міжнародного науково-технічного обміну в умовах глобалізації.
29. Формування міжнародних інформаційних мереж у сфері науково-технічного співробітництва.
30. Міжнародний трансферт технологій та участь у ньому України.

31. Формування глобальної системи захисту прав на інтелектуальну власність.
32. Формування моделі виходу підприємства на світовий ринок (за вибором).
33. Міжнародна діяльність підприємства галузі (за вибором).
34. Управління міжнародною діяльністю підприємства (за вибором).
35. Міжнародні економічні відносини України з інтеграційним угрупованням / країною (за вибором).
36. Валютна політика країни (за вибором) в сучасних умовах.

ДОДАТОК Б
КЕРІВНИКУ

НАПРАВЛЕННЯ НА ПРАКТИКУ
(є підставою для зарахування на практику)

Згідно з договором від «__» _____ 202__ року № _____, який укладено з Донецьким національним університетом економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, направляємо на практику здобувачів вищої освіти _____ курсу, які навчаються за спеціальністю _____.

(код та найменування спеціальності)

Назва практики _____

Строки проведення з «__» _____ 202__ року

по «__» _____ 202__ року

Керівник практики від кафедри _____

(назва кафедри)

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

ПРІЗВИЩА, ІМЕНА ТА ПО БАТЬКОВІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зав. кафедри

(підпис)

(ініціали та прізвище)

М.П.

Гарантійний лист

Адміністрація _____
(назва підприємства, установи, організації)

не заперечує проти проходження _____ практики у період
з _____ по _____ здобувача вищої освіти гр. _____
(шифр групи)

(ПІБ здобувача вищої освіти)

Необхідні матеріали для написання звіту з практики будуть надані.

Гарантуємо проведення інструктажу з техніки безпеки і забезпечення здобувача вищої освіти безпечними умовами праці в період проходження практики.

(посада)

(підпис)

(ПІБ)

М.П.

Типова структура розширеного звіту з практики зі спеціальності

	стор*.
ТИТУЛ	1
ЗМІСТ	1
ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1	5
Загальна характеристика підприємства-бази практики* та його діяльності	
РОЗДІЛ 2	5
Характеристика організаційної структури підприємства-бази практики	
РОЗДІЛ 3	10
Аналіз фінансово-економічного стану підприємства-бази практики та факторів, що нього впливають	
РОЗДІЛ 4	10
Аналіз діючої нормативно-правової бази функціонування підприємства, зовнішнього середовища підприємства-бази практики	
РОЗДІЛ 5	10
Пропозиції та рекомендації щодо покращення фінансово-економічного стану підприємства-бази практики, підвищення ефективності його діяльності	
РОЗДІЛ 6	
Індивідуальне завдання	
ВИСНОВКИ	3
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

* рекомендований обсяг розділу звіту. Загальний обсяг звіту не більше 50 стор. основної частини

** у звіті з практики "підприємство-база практики" замінюється на повну назву підприємства-бази практики

Навчальне видання

*Бочарова Юлія Геннадіївна
Воробйова Юлія Миколаївна
Кошель Вікторія Олегівна
Лижник Юлія Борисівна*

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

**ПЕРЕДДИПЛОМНА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
Програма та методичні рекомендації**

Ступінь: магістр

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої справи
ДК № 4929 від 07.07.2015 р.